

2019-05-08

Anvisningar till blankett Samråd mellan skogsbruk och rennärning

Till ansökan om tillstånd eller anmälan om avverkning inom renskötselns året-runt-marker ska, där samrådsskyldighet föreligger, tillfogas ett skriftligt bevis om att berörd sameby beretts tillfälle till samråd. Formuläret har utformats för att vara ett stöd vid anmälan.

Med Adobe Reader (version 8 eller senare) kan ifyllt formulär sparas för att skickas som e-post. Du kan även spara tid genom att använda ett delvis ifyllt formulär som mall. Kartbilder sänds som separata bilagor, de går inte att infoga i formuläret.

Så här fungerar samrådsblanketten

När du klickat på formuläret, kan du använda musen eller tabb-tangenten för att flytta markören till nästa fält. Tabb fungerar alltid mellan textfält, men om muspekaren får vila över ett formulärfält visas ibland hjälptext när du stannar upp (se bildexempel).

Klicka på pilen, och skrolla för att välja bland de 51 samebyarna. När markören står på rätt by, klicka igen. För att komma vidare, när du gjort ett val, måste du ibland flytta markören med musen och klicka.

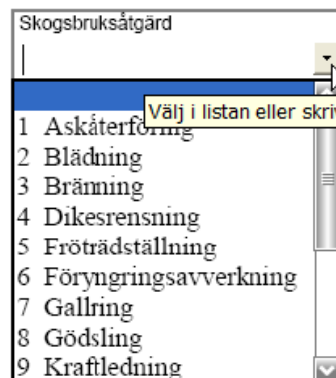
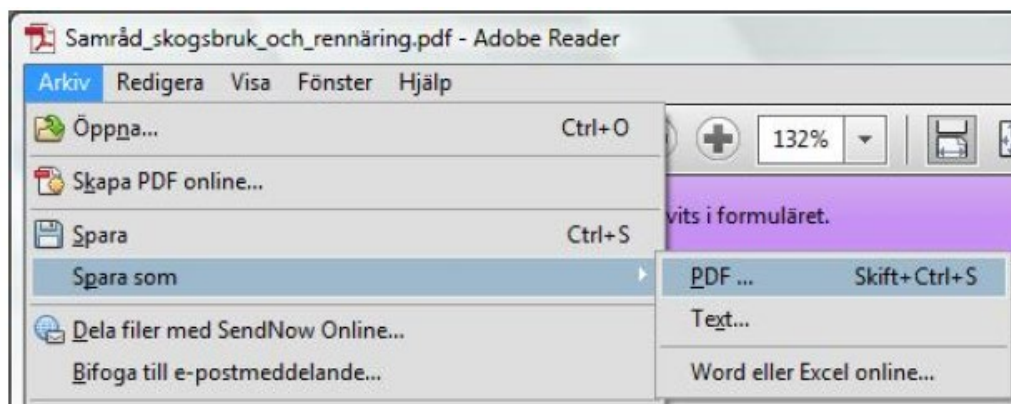
En del rullgardinsmenyer är öppna för egna formuleringar. Du kan t.ex. skriva i fältet **Skogsbruksåtgärd** i stället för att klicka i listan.

Tipsa gärna Skogsstyrelsen om alternativen i rullgardinsmenyerna bör justeras permanent.

Fälten för **Övriga deltagare**, **Kommentarer** m.fl. har flytande teckenstorlek för att rymma mer. Teckenstorleken minskar innan textrutan fylls.

Du måste spara (den ifyllda) filen på din dator, innan du skickar den som e-post.

Spara den ifyllda filen med ett nytt namn (dagens datum).

Skriv ut för att underteckna, eller använd elektronisk signatur när alla ändringar är gjorda.

Den senaste versionen av Adobe Reader kan hämtas gratis från

<http://get.adobe.com/se/reader/otherversions/>

Tips för dig som lämnar in många anmälningar

Med Adobe Reader (8 eller senare) kan du även återanvända en delvis ifylld blankett som mall. Fyll i standarduppgifterna och spara filen, skapa sen en kopia och fyll i resten.

Behandling av personuppgifter i blanketten

För att hantera din ansökan om samrådet behöver vi spara de uppgifter du anger på denna blankett. Den rättsliga grunden för att behandla dina personuppgifter är myndighetsutövning. Skogsstyrelsen bevarar dina uppgifter enligt de krav som finns i arkivlagen. Mer information om hur Skogsstyrelsen behandlar personuppgifter hittar du på www.skogsstyrelsen.se/gdpr

Vegetationstyper

Markvegetationstyp	Definition
Högörttyp utan ris (HÖUR)	Markytan i stort sett helt täckt av smörbollar, älgört och midsommarblomster. Den senare typart för högört endast i norra Sverige.
Högörttyp med ris (HÖMR)	Bördig, norrländsk granståndort. Här växer bl.a. nordisk stormhatt, tolta och högvuxna ormbunkar. Blåbärsriset täcker mer än ¼ av markytan.
Lågörttyp utan ris (LÖUR)	Befintliga typer: harsyra, ekbräken och ekorrbär. Ris på mindre än ¼ av markytan.
Lågörttyp med ris (LÖMR)	Vitsippa, harsyra och ekorrbär utgör mer än 5 % av fältskiktet. Ris på mer än ¼ av markytan.
Mark utan fältskikt (UF)	Oftast på ståndorter med mycket välslutna bestånd.
Bredbladig grästyp + örnbräken (BRGR)	Utöver bredbladiga gräsväxter ingår också örnbräken som typart.
Smalbladig grästyp (SMGR)	Krustätelns täckningsgrad utgör mer än ¼ av befintligt fältskikt.
Starr-fräkentyp (STA-FRÄ)	Befintliga typer: skogsfräken och klotstarr.
Blåbärstyp (BLÅ)	Blåbärsriset dominerar – Ö (Skogsmarkens ekologi, Ståndortsanpassat skogsbruk del 2) rterna från HÖ och LÖ täcker mindre än ¼ av befintligt fältskikt.
Lingontyp (LING)	Lingon och blåbär har tillsammans större täckning än kråkbär och ljung.
Kråkbär-ljungtyp (KRÅK-LJU)	Kråkbär och ljung har tillsammans betydligt större täckning än lingon.
Fattigristyp (FA-RIS)	Befintliga typer: odon och skvattram.
Lavrik typ (LAVRIK)	Lavarna täcker mer än ¼, men mindre än ½ av befintligt bottenskikt.
Lavtyp (LAV)	Lavarna täcker mer än ½ av befintligt bottenskikt.

Källa:

Skogsmarkens ekologi, Ståndortsanpassat skogsbruk del 2 – tillämpning

ISBN: 91-85748-69-2

Strategiska områden/platser

Samebys betesområde

En samebys renbetesområde användas olika med olika årstider. Vinterbetesmarken får endast betas under perioden 1 oktober till och med 30 april, medan åretruntmarken kan användas hela året. Dessa markers utbredning definieras genom Rennäringslagens 3 §.

1. Anläggning/arbetshage

Anläggning som används för kalvmärkning, skiljning eller slakt. Dessa har ofta en rund form och styrarmar som kan vara kilometerlånga. Vid val av lämplig plats för en arbetshage måste man beakta flera faktorer, bl.a. jämn och torr mark, möjligheten att driva renar dit, närhet till betesmark, skogstyp osv.

2. Beteshage

Oftast mycket stora hagar i kombination med arbetshagar, där man låter renhjorden beta under en viss tid.

3. Bra bete

Områden vilka inte ingår i trivselland eller som man traditionellt inte använder som uppsamlingsområde eller som rastbete, men som har stort värde p.g.a. att det håller ett bra bete.

4. Brunstland

Områden inom höstlandet där renarna samlas för att para sig. Ytorna har ingen exakt avgränsning utan anger det huvudsakliga området under normala förhållanden.

5. Flyttled

Geografiskt och ofta naturligt avgränsade stråk i terrängen och topografin, ex. myrstråk, isbelagda sjöar och vattendrag osv. Flyttlederna kan vara röjda eller särskilt iordningställda. En flyttled utgörs av den zon som krävs för att renhjordar skall kunna flyttas mellan olika årstidsland och betesområden. Zonens bredd varierar med terrängens beskaffenhet.

Någon generell minsta bredd på leden anges inte, den är säkrare ju bredare den är. Leden bör vara flera hundra meter bred och skogspartier med begränsad sikt måste avlösas av öppna avsnitt, myrar, isbelagda sjöar osv.

Vissa leder används regelbundet och andra mer sällan. De flyttleder som används ofta är viktigast men även en tillfälligt nyttjad led kan vara viktig och kanske oumbärlig ett år då förhållandena är sådana att alternativa flyttvägar saknas. På en karta får en led en representation av symbolsättningen, det är då viktigt att tänka på att leden har en diffus utbredning och inte är exakt avgränsad. Bredden på leden varierar enligt ovan.

6. Hänglavsområde

Ett betesförråd för renen på vintern eller vårvintern när snötäcket är djupt och hårt packat och då renen har svårt att gräva sig ner till markbetet. Även betydelsefullt då allt annat bete är låst vid t.ex. isbildning vid marken.

7. Kalvningsland

Område som vajorna (hondjur) återkommer till inför kalvningen. För fjällrenen är det lågfjällen i småkuperad och skyddad terräng. Ofta sydsluttningar eller i den glesa fjällbjörkskogen, där det tidigt bildas barfläckar och där det finns tillgång till bete. För skogsrenen är det områden med tillgång på lavhedar, myrar och bäckdrag. Kalvningsland avser ett större område inom vars gränser vajorna finns spridda.

8. Rastbete

Mindre områden utefter en flyttled, vilka är nödvändiga för att leden skall kunna utnyttjas och fungera. Ju tätare det är mellan dessa, desto större möjlighet har man att genomföra en lyckad renflyttning. Vid svår terräng och när flera hjordar använder leden, krävs ännu fler rastbeten. Rastbetet ger föda och vila för renhjorden och underlättar att hålla den samlad så

att flyttningen kan fortsätta. Ytan har ingen exakt avgränsning utan anger det huvudsakliga området under normala förhållanden.

9. Renstängsel

Särskilda stängsel har uppförts för att förhindra att renar sammanblandas mellan norsk och svensk renskötsel (konventionsstängsel) och mellan samebyar (byavskiljande stängsel) samt för att styra renhjordens vandringar mellan olika betesområden så att dessa betas av i rationell ordning (spärrstängsel). Dessutom finns uppfört styrarmar i indrivningszonen till arbetshagar, bystängsel. Vidare finns också stängsel för att hindra renar från att beträda vissa områden, som järnvägsstängsel.

10. Renvaktarstuga, kåta

Ägs kollektivt av samebyn och är placerade på strategiska ställen inom samebyns betesområde. Stugorna används av rensköterna i det praktiska renskötselarbetet.

11. Rennäringens riksintressen

I Miljöbalken 3 Kap. 5 § anges att områden som är av riksintresse för rennäringen skall skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar näringens bedrivande.

12. Svår passage

Vid förflyttningar mellan betesområden, både med samlad hjord och vid renens egna fria strövning, är det ofta svårt att få renarna att passera vissa områden. Exempel på det är vadställen, branta sluttningar, lands- och järnvägar, bebyggelse eller tät vegetation. Då kan små störningar medföra att renarna vägrar att flytta igenom passagen. Ytan har ingen exakt avgränsning utan anger det huvudsakliga området för passagen.

13. Trivselland

Områden inom årstidslanden som är viktiga för renen. Dit söker sig renarna naturligt för bete och vila under en längre period. Dessa har betingelser i topografin och betet som gör att renarna trivs där. Trivsellanden är ofta mer vidsträckta än uppsamlingsområdena.

14. Uppsamlingsområde

Områden som motsvarar de krav som ställs för att renskötaren ska kunna samla ihop en renhjord. Dessa områden finns inom alla årstidsland. Sommartid samlas renarna till kalvmärkning eller flyttning till andra betesmarker. Under hösten och vintern sker det inför slakt, skiljning och flyttning till vinterlanden. Under våren sker samling inför skiljning och flyttning till vår och kalvningslanden. Uppsamlingsområden är marker dit renarna beger sig vid viss vindriktning och väderlek och där de sedan har benägenhet att stanna upp. Ett uppsamlingsområde kan vara både stort och litet. Ytan har ingen exakt avgränsning utan anger det huvudsakliga området under normala förhållanden.

Källa:

<https://www.sametinget.se/underlag>

<https://www.sametinget.se/8384>

Årstidsland

Med årstidsland avses de områden där renarna i huvudsak uppehåller sig vid olika årstider. Rennäringens årscykel brukar normalt delas in i åtta årstider. Renskötselfåret börjar på våren då vajorna föder sina kalvar. Årstiderna har stor betydelse för vilka områden som används i renskötseln samt hur den bedrivs. Det har också betydelse för hur renarna reagerar och betar sig.

1. Vårvinterland

Vårvinter (mars-april). Beroende på snöläge och betestillgång påbörjas flyttningen mot vår- och kalvningsland. Vajorna (hondjur) är de som först vill starta färden. Detta sker efter samebyns flyttleder. Vid denna tid är också rastbeten av stor betydelse. Renen söker sig mot solsidor i sydsluttningar och älvdalar, där kommer barmarken tidigt. Tjockt snötäcke och hård skare gör att hänglavsbyte är nödvändigt. Tillgången på trädlavar i den fjällnära skogen är mycket viktig tills markbetet blir tillgängligt.

2. Vårland

Vårland (april-maj). Under maj månad sker kalvningen. Det nya året börjar då renkalvarna föds. Vajorna uppsöker gynnsamma platser i terrängen. Dessa platser ligger ofta i sydlägen, där det finns lä, och barfläckar tidigt tinar fram. Kalvningslanden är vid denna period mycket känslig för yttre störningar. Vajan är mycket känslig för störningar och kan lätt lämna den nyfödda kalven. Betet består av lavar, örter och gräs. Myrnas vattenklöver och starrötter är begärliga.

3. Försommarland

Försommarland (juni). Tiden innan myggen infunnit sig betar renen i björkskogen samt vid myrmarker och bäckdrag. Där kommer grönskan tidigare än på kalfjället. Det är en återhämtnings- och uppbyggnadsperiod. Renarna kan beta i lugn och ro innan värmen och insekterna börjar besvära dem. De söker sig till björkskog, myrmarker och bäckdrag för grönbyte

4. Sommarland

Sommarland/Högsommarland (juni-juli). Renarna är under denna tid utspridda över olika kalfjällsområden. När värmen och insekterna kommer vandrar renarna upp mot högfjället. Under främst juli månad sker ett omfattande arbete då renar samlas till kalvmärkningsgården. Samlingsarbetet är arbetskrävande och störningskänsligt. Kalvmärkningen sker i huvudsak på kvällar och nätter då det är svalast.

5. Sensommarland

Sensommar/Höstsommar (augusti). Vid denna tid återfinns renen i den låglänta björkskogen och vid myrmarker. Där betar den gräs, örter och framför allt svamp. Insektsplågan avtar och renarna kan gå ner i björkskogen. Där har de god tillgång på grönbyte och svamp. Under denna period bygger renen upp muskelmassa och fettlager, så det är viktigt med betesro.

6. Höstland

Höstland (september-oktober). Under den tid som gått sedan kalvmärkning har renen spridit sig över stora områden. Därför krävs omfattande insatser för att samla in renarna till sarvslakt. Detta sker i huvudsak i början av september. Därefter börjar renens brunsttid, nu ska vajorna betäckas. Älg och småviltjakt kan i vissa fall innebära störningar i samlingsarbetet.

7. Förvinterland

Förvinterland/förjulsvinterland (november-december). Snön och isarna har kommit och grönbetet har försämrats. Renarna samlas för slakt och skiljning till mindre vintergrupper. Under denna tid påbörjas flyttningen ner till vinterlandet, det är nu som samebyns flyttleder ner till vinterbetet används. Detta är ett mödosamt arbete som tär både på ren och renskötare. Lämpliga rastbeten är en förutsättning för att kunna genomföra flyttningen.

8. Vinterland

Vinterland (januari-mars). Vintern betraktas som rennäringens "flaskhals". Vinterbetesmarkerna är känsliga för ingrepp och störningar av olika slag. Även små ingrep

kan få betydande konsekvens. Avgörande för dessa områden är tillgängligheten till sammanhängande lavmarker av tillräcklig storlek som också har god betesro. För att kunna beta på ett funktionellt sätt delar samebyn upp sig i mindre vintergrupper, vilka rör sig över stora områden. Snön kommer och renarna börjar vandra österut mot vinterbeteslandet. De samlas in för slakt, skiljning och flyttning till sina vinterbetesområden. Renarna betar gräslika skogsområden och myrar så länge snödjupet och kylan tillåter. Därefter är mark- och hänglav huvudfödan. Vintergruppens renjord flyttas mellan olika betesområden. Renskötaren kantbevakar renjorden och skyddar den från störningar.

Källa:

<https://www.sametinget.se/8384>

<https://www.sametinget.se/renbruksplaner>

https://www.sametinget.se/RBP_manualer

Beteslandstyper utifrån renbruksplan

Beteslandsindelningen består av indelning och beskrivning av samebyn i operativa renskötselområden. Fem beteslandstyper utgör grunden för beteslandsindelningen. Arbetet med beteslandsindelningen utfördes i början med penna på papperskartor och nu genom skärmdigitalisering med satellitbild som bakgrund i RenGIS.

1. Betestrakter

Betestrakter utgör delar av samebyns hela betesområde där renarna hålls en viss årtid. Betestrakterna kan variera i storlek beroende på säsong och kan överlappa varandra. Oftast sker någon form av bevakning runt området. Betestrakter utgör kringland runt kärnområden.

Avgränsning av betestrakter sker bl.a. utifrån följande kriterier:

- Gräns mot sameby eller vinterbetesgrupp.
- Naturliga gränser som vägar, järnvägar, vattendrag m.m.
- Områden där renarna normalt befinner sig.

2. Kärnområden

Ett eller fler kärnområden måste alltid finnas inom en årtidsbestämd betestrakt. Kärnområden är områden som utgör kraftcentrum inom samebyn och som regelbundet används inom betestrakten. De tillfredsställer renens behov av betesro och utrymme och de besöks återkommande. Dessa områden nyttjas för att hålla renen stationär inom såväl åretruntmarkerna som inom vinterbetesmarkerna de tider detta är nödvändigt. Även områden som behövs för renhjordens reproduktion - brunstland och kalvningsland - hör hit. Kärnområden är känsliga för ingrepp av olika slag varför samråd med andra markanvändande aktörer är önskvärd. Kärnområden kan innehålla ett antal nyckelområden.

3. Nyckelområden

Ett eller flera nyckelområden måste alltid finnas inom ett årtidsbestämt kärnområde. Nyckelområden är ytterst viktiga områden med en total kvalitet som har avgörande betydelse för möjligheterna att varaktigt bedriva renskötsel inom samebyn. Områdena utgör oftast öar inom kärnområden dit renarna naturligt drar sig. Dessa områden är mycket känsliga för ingrepp och störande aktiviteter. Vid stark påverkan inom nyckelområden vid t.ex. skogliga åtgärder tappar kärnområdena sin status. Samråd och samordning med andra markanvändande aktörer är nödvändig.

4. Lågutnyttjade områden

Lågutnyttjade områden är marker som kan ha god betesstatus men som i nuläget används sporadiskt eller inte alls används av en eller flera orsaker. Orsakerna kan vara samhällsutbyggnad som vägar, järnvägar, flygfält, tätorter, friluftsbekymmer eller störningar från det rörliga friluftslivet som t.ex. jakt, skoterkörning. Det kan också bero på att områdena är svårutnyttjade eller saknar bra bete p.g.a. för hårt betestryck av ren.

5. Åtgärdsområden

Åtgärdsområden utgör områden där tidigare markanvändning påverkat rennäringen negativt. Områdena kan vara starkt påverkade av t.ex. skogsbruk genom kontortaföring, gödsling, markbehandling eller gruvsdrift och vindkraftsutbyggnad. Åtgärdsområdena anges för att med berörd annan markanvändare föra en dialog om att förbättra och återupprätta användningen för renskötseln. Samverkan med andra markanvändande aktörer är en förutsättning för ev. restaurering åtgärder.

Definitioner av renbetestyper

Följande tabell med renbetestyper är en lätt modifierad variant av de definitioner som ursprungligen gjordes av Hans Tømmervik och som förekommer i manualen "3.2. Renbetestyper koder och definitioner för fältinventeringen" som finns med i RenGIS.

Renbruksplan/renbetestyper	Definition
Barrskogar	
Tallhedskog – Lavtyp (>50 %)	Tallskog på hedar av lavtyp. Artfattig risvegetation med ett bottenskikt som domineras av lavar där täckningen är mer än 50 %.
Tallhedskog – Lavrik typ (25-50 %)	Tallskog på hedar av lavrik/lavristyp. Artfattig risdominerad undervegetation med ett bottenskikt som består av lavar och mossor. Täckningen är mellan 25-50 %.
Tallskog – Lavtyp (>50 %)	Tallskog av lavtyp. Artfattig undervegetation med ett bottenskikt som domineras av lavar, där täckningen är mer än 50 %
Tallskog – Lavrik typ (25-50 %)	Tallskog av lavrik/lavristyp. Artfattig ris- dominerad undervegetation med ett bottenskikt som består av lavar och mossor. Täckningen är mellan 25-50 %.
Tallskog - Mossrik, blåbär och lingontyp	Mossrik tallskog. Ofta med inslag av lövträd. Mossor dominerar bottenskiktet och ett väl slutet fältskikt kan bestå av ris och gräs. Lavar saknas som regel.
Tallskog - Gammal med hänglav	Gammal mossrik tallskog, som ovanstående, men med hänglav/trädlav. Lavar saknas som regel.
Granskog - Örtrik typ	Örtrik granskog. Ofta med inslag av lövträd. Mossor kan dominera bottenskiktet och ett väl slutet fältskikt kan bestå av ris, örter, gräs och/eller ormbunkar beroende på hur näringsrika markerna är.
Granskog - Mossrik typ	Mossrik granskog. Ofta med inslag av lövträd. Mossor dominerar bottenskiktet och ett väl slutet fältskikt kan bestå av ris.
Granskog - Gammal med hänglav	Gammal mossrik/örtrik granskog, som ovanstående, men med hänglav/trädlav.
Contortatallskog	Planteringar av contorta.
Blandskog (gran, tall, björk)	Mossrik blandskog. Ofta med inslag av lövträd. Mossor dominerar bottenskiktet och ett väl slutet fältskikt kan bestå av ris.
Granskog med marklav	Granskog av lavrik/lavristyp. Artfattig risdominerad undervegetation med ett bottenskikt som består av lavar och mossor. Täckningen är mellan 25-50 %.
Lavristyp	Som regel tallskog med lavar och mossor i bottenskiktet. Ris, främst ljung, kråkbär och lingon bildar ett relativt sammanhängande fältskikt till skillnad från Lavrika typen. Täckningen 10-25 %.